

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM OCENIANIA W ZESPOLE SZKÓŁ ZAWODOWYCH

im. m. H. Sucharskiego

na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.

Rozdział I

Cele i zadania wewnątrzszkolnego systemu oceniania

§1

1. Ocenianiu podlegają:
 - 1) osiągnięcia edukacyjne ucznia;
 - 2) zachowanie ucznia.
2. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej, określonej w odrębnych przepisach, i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę.
3. Ocenianie zachowania ucznia polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę klasy, nauczycieli oraz uczniów danej klasy stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego norm etycznych oraz obowiązków ucznia określonych w statucie szkoły.

§ 2

1. Celami wewnątrzszkolnego systemu oceniania są:
 - 1) informowanie ucznia/słuchacza o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
 - 2) udzielanie uczniowi/słuchaczowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju;
 - 3) motywowanie ucznia/słuchacza do dalszych postępów w nauce i zachowaniu:
 - a) udzielanie uczniowi pomocy w nauce w postaci informacji o tym, co uczeń zrobił dobrze, co i jak powinien poprawić,
 - 4) dostarczanie rodzicom (prawnym opiekunom) i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu oraz specjalnych uzdolnieniach ucznia;
 - 5) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.
2. Zadaniem wewnątrzszkolnego systemu oceniania są:
 - 1) formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych;
 - 2) ustalanie kryteriów oceniania zachowania;
 - 3) ocenianie bieżące i ustalanie śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, według skali i w formach przyjętych w szkole;
 - 4) przeprowadzenie egzaminów klasyfikacyjnych, poprawkowych i sprawdzających;
 - 5) ustalanie rocznych i semestralnych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, według skali określonej w niniejszym dokumencie;

- 6) ustalanie warunków i trybu uzyskania wyższych niż przewidywane rocznych i semestralnych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;
- 7) ustalanie warunków i sposobu przekazywania rodzicom (prawnym opiekunom) informacji o postępach i trudnościach ucznia w nauce.

§3

1. Zasady przeprowadzania egzaminów z przygotowania zawodowego i nauki zawodu regulują odrębne przepisy.

§ 4

1. Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego przedstawia uczniom opracowany przez siebie (wybrany) program nauczania w danej klasie uwzględniając typ szkoły i specyfikę zespołu.
2. Nauczyciele na początku roku szkolnego informują uczniów i rodziców (prawnych opiekunów) o:
 - 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego programu nauczania;
 - 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
 - 3) warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych lub dodatkowych zajęć edukacyjnych.
3. Informacje dot. pkt 2 nauczyciel potwierdza wpisem w dzienniku lekcyjnym.
4. Wychowawca klasy na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców (prawnych opiekunów) o:
 - 1) warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania;
 - 2) warunkach i trybie uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania.
5. Szczegółowe wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych określają Przedmiotowe Systemy Oceniania – Zasady Oceniania
6. Nauczyciel ma obowiązek stosować zasady oceniania zgodne z Przedmiotowym Systemem Oceniania dla nauczanego przedmiotu w poszczególnych typach szkół.
7. Wymienione w § 4 informacje zamieszczone są na stronie internetowej w dokumentach szkoły oraz znajdują się w bibliotece szkolnej.
8. Od 1września 2018r. obowiązuje e-dziennik we wszystkich typach szkół Zespołu Szkół Zawodowych oprócz Liceum Ogólnokształcącego dla dorosłych.

§5

Oceny są jawne zarówno dla ucznia i słuchacza, jak i jego rodziców (prawnych opiekunów).

§6

1. Wprowadza się następujące zasady informowania ucznia / słuchacza o otrzymanych ocenach:
 - 1) uczeń lub słuchacz winien być poinformowany w formie ustnej o każdej ocenie uzyskanej z odpowiedzi, pracy domowej, za aktywność lub inne osiągnięcia;
 - 2) nauczyciel przedstawia uczniowi (słuchaczowi) do wglądu pisemne sprawdziany wiadomości oraz omawia kryteria ich oceniania;
 - 3) na miesiąc przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej nauczyciel informuje ucznia o przewidywanych ocenach niedostatecznych;
 - 4) na tydzień przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej nauczyciel powiadamia ucznia (słuchacza) o przewidywanej ocenie semestralnej i końcoworocznej;

- 5) wychowawca na prośbę ucznia (słuchacza) informuje go o ocenach ze wszystkich przedmiotów;
 - 6) wychowawca informuje uczniów na tydzień przed klasyfikacją o otrzymanych przez nich ocen z zachowania.
2. Na wniosek ucznia / słuchacza lub jego rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel w formie ustnej uzasadnia ustaloną ocenę.

§7

Wprowadza się następujące zasady informowania rodziców (prawnych opiekunów) o ocenach ucznia:

1. W roku szkolnym odbywają się trzy śródsemestralne zebrania wychowawców z rodzicami. Zebrania śródsemestralne odbywają się we wrześniu, listopadzie i w kwietniu każdego roku szkolnego.
2. Podczas zebrania. wrześniowego wychowawca:
 - 1) zapoznaje rodziców z wymogami edukacyjnymi zawartymi w wewnątrzszkolnym systemie oceniania;
 - 2) informuje o możliwości wglądu w przedmiotowe zakresy wymagań, które będą im udostępnione w bibliotece szkoły;
 - 3) podaje do wiadomości rodziców godziny konsultacji poszczególnych nauczycieli.
3. W czasie zebrania listopadowego i kwietniowego wychowawca informuje o bieżących ocenach i postępach ucznia.
4. Podczas zebrania semestralnego wychowawca przekazuje rodzicom informację o wynikach klasyfikacji śródrocznej.
5. Nauczyciel może również poinformować o ocenach uzyskanych przez ucznia (słuchacza) w czasie spotkania indywidualnego z rodzicem (opiekunem prawnym) i w czasie takiego spotkania na jego prośbę udostępnia prace klasowe.
6. Wychowawca informuje rodziców o ocenach niedostatecznych uczniów na miesiąc przed posiedzeniem rady klasyfikacyjnej w formie pisemnej (wykaz ocen z zaznaczeniem przewidywanej oceny niedostatecznej) przekazywanej przez uczniów i potwierdzonej podpisem rodziców.
7. Nauczyciel dokumentuje w dzienniku przeprowadzone rozmowy z rodzicami.

Rozdział2

Dostosowywanie wymagań edukacyjnych

§8

Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w §3, ust 1 do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.

§9

Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego czy plastyki, należy przede wszystkim brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywaniu się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć, a w przypadku wychowania fizycznego także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej.

§10

1. W uzasadnionych przypadkach uczeń może być zwolniony na czas określony lub na stałe z zajęć informatyki.
2. Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z zajęć informatyki na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia ucznia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.
3. W uzasadnionych przypadkach uczeń może być zwolniony na czas określony lub na stałe z wykonywania ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego.
4. Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z wykonywania ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego na podstawie opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia ucznia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.
5. W przypadku zwolnienia ucznia z zajęć informatyki lub zwolnienia ucznia z wykonywania ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego, w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się "zwolniony".
6. Uczeń zwolniony z zajęć wychowania fizycznego ma obowiązek przedstawić odpowiednie zaświadczenie lekarskie Dyrektorowi do akceptacji, a następnie szkolnej służbie zdrowia i nauczycielowi wychowania fizycznego.

§11

1. Na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej oraz na pisemny wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia, Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z wadą słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, z afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub autyzmem, w tym zespołem Aspergera, z nauki drugiego języka obcego nowożytnego do końca danego etapu edukacyjnego.
2. W przypadku zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisuje się "zwolniony".

§12

Rok szkolny składa się z dwóch okresów klasyfikacyjnych (semestrów).

§13

1. Ocenianie wiadomości i umiejętności powinno być dokonywane zgodnie z zasadami:
 - 1) systematyczności i rytmiczności - uczeń oceniany jest na bieżąco i rytmicznie;
 - 2) jawności kryteriów – uczeń i jego rodzice (opiekunowie prawni) znają kryteria oceniania, zakres materiału z każdego przedmiotu oraz formy pracy podlegające ocenie;
 - 3) różnorodności wynikającej ze specyfiki każdego przedmiotu;
 - 4) stopniowania trudności - zadania stawiane uczniom powinny być zróżnicowane pod względem poziomu trudności i dawać możliwość uzyskania wszystkich ocen;
 - 5) otwartości – wewnętrzne ocenianie podlega weryfikacji i modyfikacji w oparciu o okresową ewaluację;
 - 7) oceny ważonej – ocena końcowa obliczana jest poprzez pomnożenie każdej oceny przez jej przyporządkowaną wagę, następnie zsumowanie wszystkich tych iloczynów i podzielenie otrzymanej liczby przez sumę wag każdej oceny – nauczyciel może podjąć decyzję o wprowadzeniu zasady oceny ważonej;
 - 8) obiektywności.

§ 14

Oceny bieżące i klasyfikacyjne ustalają nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne, a ocenę zachowania - wychowawca klasy po zasięgnięciu opinii nauczycieli, uczniów danej klasy oraz ocenianego ucznia. Oceny są jawne zarówno dla ucznia, jak i dla jego rodziców (prawnych opiekunów). Na prośbę ucznia lub jego rodziców (prawnych opiekunów) nauczyciel ustalający ocenę powinien ją uzasadnić.

§ 15

Oceny bieżące i klasyfikacyjne z zajęć praktycznych ustala nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne. Oceny z zajęć praktycznych i praktyk zawodowych odbywających się w zakładach

pracy, ustala opiekun praktyk a wpisu do szkolnej dokumentacji dokonuje kierownik szkolenia praktycznego lub osoba wskazana przez Dyrektora Szkoły.

§ 16

1. Oceny bieżące i klasyfikacyjne śródroczne wyraża się w stopniach, według następującej skali:

1) stopień celujący	-	6	cel,
2) stopień bardzo dobry	-	5	bdb,
3) stopień dobry	-	4	db,
4) stopień dostateczny	-	3	dst,
5) stopień dopuszczający	-	2	dop,
6) stopień niedostateczny	-	1	ndst.

Dopuszcza się stosowanie rozszerzania w/w ocen o znaki „+” lub „-”.

2. Ocena semestralna/ roczna może być średnią ważoną, dla której przypisano wagi poszczególnych form aktywności ucznia:

<i>Formy aktywności ucznia podlegające ocenie</i>	<i>Waga oceny</i>
prace pisemne - praca klasowa, sprawdzian, test, próbna matura, arkusz diagnostyczny lub maturalny,	3
kartkówki, krótkie sprawdziany	2
zadania domowe, odpowiedzi ustne, praca w grupach, aktywność w czasie lekcji, projekty, oceny bieżące lub inne	1

3. Ocenianie bieżące można wyrażać także plusem lub minusem.

4. Plus (+) może otrzymać uczeń za:

- 1) aktywność na lekcji lub zajęciach;
- 2) dodatkowe pomoce wykorzystane na lekcji;
- 3) pracę domową o małym stopniu trudności;
- 4) krótką wypowiedź.

5. Minus (-) może otrzymać uczeń za:

- 1) brak pracy domowej;
- 2) brak zeszytu przedmiotowego, zeszytu ćwiczeń, podręcznika, narzędzi i przyborów lub innej pomocy wskazanej przez nauczyciela;
- 3) brak właściwej aktywności na lekcji.

6. Za co najmniej trzy "plusy" uczeń otrzymuje stopień bardzo dobry, za co najmniej trzy "minusy" stopień niedostateczny.
7. Oceny klasyfikacyjne roczne (w szkołach dla dorosłych semestralne) ustala się w stopniach według następującej skali:
 - 1) stopień celujący - **6** cel,
 - 2) stopień bardzo dobry - **5** bdb,
 - 3) stopień dobry - **4** db,
 - 4) stopień dostateczny - **3** dst,
 - 5) stopień dopuszczający - **2** dop,
 - 6) stopień niedostateczny - **1** ndst.
8. Oceny bieżące zapisuje się w dzienniku w formie cyfrowej oraz oceny klasyfikacyjne, oceny w protokołach egzaminów poprawkowych, klasyfikacyjnych lub sprawdzających zapisuje się w przeznaczonych rubrykach w pełnym brzmieniu.

§ 17

Klasyfikacja śródroczna polega na okresowym podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia z zajęć edukacyjnych, określonych w szkolnym planie nauczania i zachowania ucznia oraz ustaleniu - według skali określonej w WSO - śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i śródrocznej oceny klasyfikacyjnej z zachowania.

§ 18

W ciągu okresu klasyfikacyjnego (semestru) nauczyciel powinien wystawić, co najmniej trzy oceny bieżące.

§ 19

Ocena klasyfikacyjna nie musi być ustalona jako średnia ocen bieżących, o ocenie końcowej decyduje nauczyciel uczący.

§ 20

1. Śródroczną ocenę klasyfikacyjną ustala nauczyciel w oparciu o oceny bieżące uzyskane za:
 - 1) odpowiedzi ustne,
 - 2) pisemne sprawdziany wiadomości,
 - 3) prace domowe (obowiązkowe i nadobowiązkowe),
 - 4) prace wykonane w trakcie zajęć,
 - 5) aktywność i osiągnięcia obserwowane podczas zajęć.

§21

Klasyfikowanie śródroczne przeprowadza się w ostatnim tygodniu I semestru.

§ 22

Klasyfikacja roczną polega na podsumowaniu osiągnięć edukacyjnych ucznia z zajęć edukacyjnych w danym roku szkolnym, określonych w szkolnym planie nauczania i zachowania ucznia oraz ustaleniu- według skali określonej w WSO- rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania.

§23

Ocena klasyfikacyjna z drugiego semestru jest jednocześnie oceną roczną, dlatego przy jej ustalaniu należy wziąć pod uwagę ocenę klasyfikacyjną śródroczną.

§ 24

Ustalona przez nauczyciela ocena niedostateczna roczna może być zmieniona w wyniku egzaminu sprawdzającego i poprawkowego.

§25

1. Uczeń otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej (lub kończy szkołę), jeżeli ze wszystkich zajęć edukacyjnych określonych w szkolnym planie nauczania, otrzymał oceny klasyfikacyjne roczne wyższe od stopnia niedostatecznego.
2. Uczeń, który nie spełnił tych warunków, nie otrzymuje promocji (nie kończy szkoły) i powtarza tę samą klasę.

§26

1. Świadectwo szkolne promocyjne lub świadectwo ukończenia szkoły z wyróżnieniem otrzymuje uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał średnią ocen, co najmniej 4,75 oraz wzorową ocenę zachowania.
2. Świadectwo dojrzałości wydawane jest po zdaniu egzaminu maturalnego na warunkach i w sposób obowiązujący od roku szkolnego 2009/2010 przez właściwego dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.
3. Inne kwestie dotyczące zasad wydawania oraz wzorów świadectw określają odrębne przepisy.

Rozdział 3

Formy sprawdzania wiadomości

§ 27

1. Pisemną formą sprawdzenia poziomu osiągnięć edukacyjnych uczniów są sprawdziany wiadomości.
2. Za sprawdzian wiadomości uznaje się pisemną pracę ucznia wykonaną w szkole z całą klasą i dotyczącą zrealizowanego materiału.
3. Prace pisemne to: sprawdziany, prace klasowe, testy, testy diagnostyczne, kartkówki.
4. Uczniowie na początku każdego roku szkolnego powinni być poinformowani o formach sprawdzianów wiadomości i zasadach ich oceniania.

§28

1. Kartkówka jest formą bieżącej kontroli wiadomości i obejmuje zakres treściowy ostatnich 2-3 lekcji.
2. Czas przeznaczony na kartkówkę nie może przekraczać 20 minut.
3. Kartkówki mogą odbywać się bez zapowiedzi.

§29

1. Praca klasowa obejmuje treści całego działu programu nauczania (lub dużej jego części) i trwa 1 - 2 godziny lekcyjne.
2. Nauczyciel zapowiada pracę klasową przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem i podaje zakres materiału przewidzianego do kontroli.
3. Prace klasowe są obowiązkowe dla wszystkich uczniów.
4. Uczeń, który z uzasadnionych przyczyn nie przystąpił do pracy klasowej z całą klasą powinien ustalić z nauczycielem dodatkowy termin sprawdzenia wiadomości.
5. Każda praca klasowa posiada punktację i na jej podstawie ustala się stopnie według następującej skali:
 - 1) bardzo dobry - 91 - 100% maksymalnej ilości punktów,
 - 2) dobry - 76 - 90% maksymalnej ilości punktów,
 - 3) dostateczny - 50 - 75% maksymalnej ilości punktów,
 - 4) dopuszczający - 30 - 49% maksymalnej ilości punktów,
 - 5) niedostateczny - 0 - 29 % maksymalnej ilości punktów.
6. Praca klasowa może zawierać polecenie (zadanie), które oceniane jest na stopień celujący. Zadanie takie (o podwyższonym stopniu trudności), powinno posiadać dodatkowe oznaczenie czytelne dla ucznia.
7. Nauczyciele przedstawiają uczniom poprawione prace klasowe w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie ze wszystkich zajęć edukacyjnych.
8. Nauczyciel ma obowiązek przechowywać prace klasowe do końca roku szkolnego i udostępniać je uczniom lub jego rodzicom.
9. Prace klasowe powinny być przeprowadzane systematycznie.
10. Minimalna ilość prac klasowych w semestrze.
 - 1) jedna - przy 1 godzinie lekcyjnej przedmiotu tygodniowo,
 - 2) dwie - przy 2 i 3 godzinach lekcyjnych tygodniowo,
 - 3) trzy - przy 4 i więcej godzinach lekcyjnych przedmiotu tygodniowo.
11. Uczeń może mieć tylko jedną pracę klasową w ciągu dnia.
12. Uczeń za jedną pracę klasową (kartkówkę) może otrzymać tylko jeden stopień.

§30

Uczeń ma prawo do zgłoszenia nauczycielowi bez żadnych konsekwencji w ocenie jeden raz nieprzygotowane do lekcji w ciągu semestru z każdego przedmiotu (z wyłączeniem zaplanowanych prac klasowych, lekcji syntetyzujących i powtórzeniowych).

Rozdział 4 **Kryteria oceniania**

§31

Określa się następujące wymagania edukacyjne na poszczególne stopnie szkolne:

1. Stopień **celujący** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) opanował wiadomości wykraczające poza program nauczania, stanowiące efekt jego samodzielnej pracy,
 - 2) prezentuje swoje wiadomości swobodnie posługując się terminologią związaną z danym przedmiotem,
 - 3) bierze udział w konkursach przedmiotowych w szkole i poza nią,
 - 4) wykonuje twórcze prace, pomoce naukowe i potrafi je prezentować na terenie szkoły lub poza nią.
2. Stopień **bardzo dobry** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) opanował treści złożone, trudne, wymagające korzystania z różnych źródeł,
 - 2) podejmuje z powodzeniem próby samodzielnego rozwiązywania problemów,
 - 3) w pełni opanował program nauczania z danego przedmiotu,
 - 4) umie powiązać wiadomości w logiczny układ, posługuje się nimi w nowych, problemowych sytuacjach.
3. Stopień **dobry** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) opanował treści bardziej złożone i mniej przystępne, przydatne, użyteczne w szkolnej i pozaszkolnej działalności,
 - 2) opanował treści o zakresie wymagań większym niż wymagania zawarte w podstawach programowych,
 - 3) wykazuje się umiejętnością stosowania wiadomości w sytuacjach typowych, znanych z podręcznika i lekcji,
 - 4) umie powiązać wiadomości w logiczne związki i potrafi je uogólnić i wyjaśnić.
4. Stopień **dostateczny** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) opanował treści przystępne, niezbyt złożone, często spotykane, najważniejsze w nauczaniu danego przedmiotu,
 - 2) opanował proste, uniwersalne wiadomości, które można wykorzystać w sytuacjach szkolnych i pozaszkolnych,
 - 3) wykazuje się znajomością stosowania podstawowych wiadomości,
 - 4) umie przekazać swoje wiadomości, chociaż podczas odpowiedzi zdarzają mu się niewielkie i nieliczne błędy,
 - 5) rozumie i umie stosować swoje wiadomości w sytuacjach typowych z pomocą nauczyciela.
5. Stopień **dopuszczający** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) nie rozumie podstawowych, uogólnionych treści,
 - 2) wykazuje braki w opanowaniu podstaw programowych - braki te nie przekreślają jednak możliwości opanowania elementarnych treści programowych,
 - 3) ma kłopoty ze stosowaniem wiadomości nawet z pomocą nauczyciela, d) wiadomości przekazuje w sposób mało usystematyzowany nieporadnym językiem.
6. Stopień **niedostateczny** otrzymuje uczeń, który:
 - 1) nie opanował wiadomości i umiejętności określonych podstawami programowymi,
 - 2) ma braki w wiadomościach i umiejętnościach tak duże, że uniemożliwiają mu one opanowanie nowych treści,
 - 3) nie wykazuje zrozumienia materiału i nie umie go wyjaśnić,

- 4) posługuje się nieporadnym językiem, nie zna i nie rozumie podstawowych terminów,
- 5) nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności.

§32

W szkole branżowej pierwszego stopnia na podstawie programu nauczania dla zawodu śródroczną i roczną (semestralną) ocenę klasyfikacyjną z danego modułu ustala się według skali, o której mowa w § 16.

W przypadku stosowania zasady średniej ważonej do wszystkich form oceniania stosuje się wagę 1.

§ 33

Ocena zachowania jest ustalana dla uczniów klas liceum ogólnokształcącego, technikum i szkoły branżowej pierwszego stopnia.

§ 34

Oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych nie mają wpływu na ocenę klasyfikacyjną zachowania

§35

1. Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia w szczególności:

- 1) wywiązywanie się z obowiązków ucznia;
- 2) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej;
- 3) dbałość o honor i tradycję szkoły;
- 4) dbałość o piękno mowy ojczystej;
- 5) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;
- 6) godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią;
- 7) okazywanie szacunku innym osobom.

§36

1. Śródroczną i roczną ocen, zachowania ustala się według następującej skali:

- 1) wzorowe,
- 2) bardzo dobre,
- 3) dobre,
- 4) poprawne,
- 5) nieodpowiednie,
- 6) naganne

2. Jeżeli za nieprzestrzeganie Regulaminu, o którym mowa w §48 ust.9 Statutu Zespołu Szkół Zawodowych, uczeń otrzymał dwie częściowe oceny naganne w semestrze, wówczas otrzymuje ocenę naganną na koniec semestru.

3. Uczeń z oceną naganną z zachowania nie może reprezentować szkoły.

§37

1. Ocena klasyfikacyjna zachowania nie ma wpływu na:

- 1) oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych;
- 2) promocję do klasy programowo wyższej lub ukończenie szkoły.

2. Uczeń niepromowany, który ponadto otrzymał naganną ocenę z zachowania, może nie uzyskać zgody na powtarzanie klasy pierwszej.
3. Tylko wychowawca wpisuje oceny cząstkowe z zachowania do dziennika oraz ustala ocenę semestralną i końcową.

§38

Ustala się następujące kryteria ustalania ocen zachowania:

1. **Wzorowe** otrzymuje uczeń, który:

- 1) wzorowo i systematycznie wypełnia wszystkie obowiązki ucznia zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole,
- 2) systematycznie i punktualnie uczęszcza na zajęcia lekcyjne - nie ma żadnej nieusprawiedliwionej nieobecności na godzinach lekcyjnych,
- 3) godnie i kulturalnie zachowuje się w szkole i poza nią,
- 4) przestrzega i wykonuje wzorowo polecenia Dyrekcji, wychowawcy i nauczycieli oraz innych pracowników Zespołu Szkół Zawodowych,
- 5) wykazuje bardzo duże zaangażowanie i inicjatywę w pracy na rzecz szkoły, uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych i społecznych,
- 6) charakteryzuje się wysoką kulturą osobistą nacechowaną wielką życzliwością, chęcią niesienia pomocy innym, szacunkiem dla społeczności szkolnej oraz wrażliwością w stosunkach międzyludzkich, .
- 7) nie otrzymał żadnej kary przewidzianej w statucie szkoły,
- 8) jest wzorem dla innych uczniów.

4. **Bardzo dobre** otrzymuje uczeń, który:

- 1) bardzo dobrze wypełnia wszystkie obowiązki ucznia zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole
- 2) ma nie więcej niż 5 godzin nieusprawiedliwionej nieobecności na lekcjach w semestrze,
- 3) godnie i kulturalnie zachowuje się w szkole i poza nią, bardzo dobrze wykonuje polecenia Dyrekcji, wychowawcy i nauczycieli oraz innych pracowników szkoły,
- 4) charakteryzuje się wysoką kulturą osobistą,
- 5) wykazuje życzliwość i pomaga innym,
- 6) wykazuje szacunek dla społeczności szkolnej oraz wrażliwością w stosunkach międzyludzkich,
- 7) nie otrzymał żadnej kary przewidzianej w statucie szkoły,

5. **Dobre** otrzymuje uczeń, który:

- 1) dobrze i systematycznie wypełnia obowiązki ucznia zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole
- 2) ma nie więcej niż 10 godzin nieusprawiedliwionej nieobecności na lekcjach w semestrze,
- 3) przestrzega i prawidłowo wykonuje polecenia Dyrekcji, wychowawcy i nauczycieli oraz innych pracowników szkoły
- 6) wykazuje zaangażowanie w pracę szkoły, dobrze wywiązuje się z podjętych zadań, dba o dobro społeczności szkolnej
- 7) kultura osobista wyróżnia go z otoczenia społeczności szkolnej, wykazuje dużą życzliwość, i szacunek w stosunku do innych.

6. **Poprawne** otrzymuje uczeń, który:
- 1) stara się wypełniać obowiązki ucznia zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole
 - 2) ma nie więcej niż 20 godzin nieusprawiedliwionej nieobecności na lekcjach w semestrze,
 - 3) poprawnie wykonuje polecenia Dyrekcji, wychowawcy i nauczycieli oraz innych pracowników szkoły
 - 4) wykazuje minimalne zaangażowanie w pracę klasy i szkoły,
 - 5) jego kultura osobista budzi zastrzeżenia, ale stara się w miarę własnych możliwości poprawić swoje zachowanie
7. **Nieodpowiednie** otrzymuje uczeń, który:
- 1) ma więcej niż 20 godzin nieusprawiedliwionej nieobecności na lekcjach w semestrze,
 - 2) mimo upomnień łamie przepisy obowiązujące w szkole a uwagi nie przynoszą oczekiwanych rezultatów,
 - 3) arogancko i wulgarnie odnosi się do rówieśników i pracowników szkoły,
 - 4) działa niezgodnie z ogólnie przyjętymi normami etycznymi,
8. **Naganne** otrzymuje uczeń, który:
- 1) świadomie lekceważy i rażąco narusza obowiązki ucznia określone w przepisach szkolnych,
 - 2) ma więcej niż 50 godzin nieusprawiedliwionej nieobecności na lekcjach w semestrze, za co otrzymuje naganę Dyrektora szkoły.
 - 3) nie bierze udziału w pracach na rzecz szkoły, wykazuje negatywny stosunek do przejawów życia społecznego,
 - 4) demoralizująco wpływa na otoczenie,
 - 5) nie podporządkowuje się poleceniom Dyrekcji, wychowawcy i nauczycieli oraz innych pracowników Zespołu Szkół Zawodowych,
 - 6) żadne działania nie wpływają na poprawę jego zachowania,
 - 7) otrzymał naganę Dyrektora Szkoły
 - 8) odznacza się niską kulturą osobistą,
 - 9) swoim postępowaniem naraża bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób.

§39

Jeśli nie następuje poprawa zachowania ucznia w przypadku otrzymanie przez niego nagannej oceny zachowania i nagany Dyrektora, wychowawca powinien złożyć wniosek do Zespołu Wychowawczego o podjęcie skutecznych działań wychowawczych.

§ 40

Ocena zachowania ustalona przez wychowawcę jest ostateczna, z zastrzeżeniem § 47 ust. 1.

Rozdział 5 **Egzaminy klasyfikacyjne**

§41

1. Uczeń może być nieklasyfikowany z jednego, kilku lub wszystkich zajęć edukacyjnych, jeżeli brak jest podstaw do ustalenia oceny klasyfikacyjnej z powodu nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych przekraczających połowę czasu przeznaczonego na te zajęcia w szkolnym planie nauczania.
2. Uczeń nieklasyfikowany z powodu usprawiedliwionej nieobecności może zdawać egzamin klasyfikacyjny.
3. W przypadku nieklasyfikowania ucznia z obowiązujących lub dodatkowych zajęć edukacyjnych, w dokumentacji nauczania zamiast oceny wpisuje się „nieklasyfikowany”.

4. Na wniosek ucznia nieklasyfikowanego z powodu nieobecności nieusprawiedliwionej lub na wniosek jego rodziców (prawnych opiekunów) Rada Pedagogiczna może wyrazić zgodę na egzamin klasyfikacyjny.
5. Egzamin klasyfikacyjny może zdawać również uczeń realizujący, na podstawie odrębnych przepisów, indywidualny tok lub program nauki oraz uczeń spełniający obowiązek nauki poza szkołą.
6. Termin egzaminu klasyfikacyjnego uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).
7. Dla ucznia z powodu usprawiedliwionej nieobecności niesklasyfikowanego z zajęć praktycznych, szkoła organizuje zajęcia umożliwiające uzupełnienie programu nauczania.

§ 42

1. Obowiązują następujące zasady przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych:
 - 1) egzamin klasyfikacyjny wyznacza się uczniowi/słuchaczowi na pisemny, umotywowany wniosek jego lub jego rodziców (prawnych opiekunów), złożony do Dyrektora Szkoły na trzy dni przed każdą radą klasyfikacyjną;
 - 2) egzamin klasyfikacyjny przeprowadza nauczyciel uczący danego przedmiotu w obecności, wskazanego przez Dyrektora Szkoły, nauczyciela tego samego lub pokrewnego przedmiotu;
 - 3) w czasie egzaminu klasyfikacyjnego mogą być obecni - w charakterze obserwatorów rodzice (prawni opiekunowie ucznia);
 - 4) egzamin klasyfikacyjny składa się z części pisemnej oraz ustnej z wyjątkiem egzaminu z informatyki, wychowania fizycznego oraz z zajęć, których egzamin powinien mieć przede wszystkim formę ćwiczeń praktycznych;
 - 5) czas części pisemnej nie może przekroczyć 45 minut, a część ustna nie może przekroczyć 20 minut;
 - 6) zakres egzaminu nie może wykraczać poza materiał objęty programem nauczania w danym semestrze lub całego roku w przypadku klasyfikacji rocznej;
 - 7) uczeń losuje jeden z trzech zestawów składających się z poleceń do części ustnej; część pisemna po odliczeniu czasu organizacji trwa max 45 minut i jest pisemną formą wypowiedzi;
 - 8) egzamin pisemny może mieć formę testu wiadomości;
 - 9) z przeprowadzonego egzaminu klasyfikacyjnego sporządza się protokół zawierający:
 - skład komisji,
 - termin egzaminu,
 - pytania egzaminacyjne,
 - wynik egzaminu,
 - ocenę ustaloną przez komisję.

Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o jego ustnych wypowiedziach, które załącza się do arkusza ocen ucznia.

- 10) w przypadku braku możliwości przystąpienia do egzaminu z powodów zdrowotnych, zwolnienie lekarskie musi być złożone przez ucznia lub jego rodziców najpóźniej w dniu wyznaczonego egzaminu.

Dla ucznia nieklasyfikowanego z zajęć praktycznych z powodu usprawiedliwionej nieobecności, szkoła organizuje zajęcia umożliwiające uzupełnienie programu nauczania i ustalenie śródrocznej lub rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć praktycznych.

§ 43

1. Ustalona przez nauczyciela albo uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego roczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych jest ostateczna z zastrzeżeniem § 47

2. Ustalona przez nauczyciela albo uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego niedostateczna roczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego.
3. Ustalona przez wychowawcę klasy roczna ocena klasyfikacyjna zachowania jest ostateczna z zastrzeżeniem § 47.

Rozdział 6

Praktyczna nauka zawodu

§ 44

1. Warunkiem otrzymania promocji do klasy programowo wyższej jest odbycie i zaliczenie praktyki zawodowej oraz pozytywna ocena zajęć praktycznych
2. Śródroczne i roczne (semestralne) oceny klasyfikacyjne z praktycznej nauki zawodu ustalają instruktorzy praktycznej nauki zawodu oraz opiekunowie praktyk zawodowych prowadzący kształcenie zawodowe u pracodawcy.
3. Dla ucznia/pracownika młodocianego nieklasyfikowanego z zajęć praktycznych z powodu usprawiedliwionej nieobecności szkoła/pracodawca organizuje zajęcia umożliwiające uzupełnienie programu nauczania i ustalenie śródrocznej lub rocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej z zajęć praktycznych.

§ 45

Egzamin poprawkowy z zajęć praktycznych ma formę zadań praktycznych.

§ 46

1. Zaliczenie uczniom praktyki odbywa się na podstawie:
 - 1) dzienniczka praktyk;
 - 2) innej dokumentacji dotyczącej praktyk;
 - 3) opinii o praktykancie złożonej w dzienniczku przez uprawnionego przedstawiciela zakładu pracy.
2. Zaliczenia praktyki dokonuje nauczyciel wyznaczony przez zespół przedmiotowy w pierwszym tygodniu nauki po powrocie z praktyki.
3. Zaliczenie zajęć praktycznych odbywa się na podstawie klasyfikacyjnej rocznej (semestralnej) oceny wystawionej przez nauczyciela.

Rozdział 7

Zastrzeżenia do oceny z zajęć edukacyjnych i do oceny zachowania

§ 47

1. Uczeń lub jego rodzice mogą zgłosić zastrzeżenia do Dyrektora Szkoły, jeżeli uznają, że roczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych lub roczna ocena zachowania została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny.
2. Słuchacz może zgłosić zastrzeżenia do Dyrektora Szkoły, jeżeli uzna, że semestralna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny.
3. Zastrzeżenia, o których mowa w pkt. 1 i 2, zgłasza się od dnia ustalenia oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych lub oceny klasyfikacyjnej z zachowania, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych po zakończeniu zajęć dydaktyczno-wychowawczych.
4. W przypadku stwierdzenia niezgodności z prawem, o której mowa w ust. 1, Dyrektor Szkoły powołuje komisję, która:

- 1) w przypadku rocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej - przeprowadza egzamin sprawdzający - sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia/słuchacza, w formie pisemnej i ustnej oraz ustala roczną (semestralną) ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych;
- 2) czas części pisemnej nie może przekroczyć 45 minut, a części ustnej 20 minut;
- 3) w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania - ustala roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania w drodze głosowania zwykłą większością głosów, w przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego komisji;
- 4) termin sprawdzianu, o którym mowa w ust. 4 pkt 1, uzgadnia się z uczniem/słuchaczem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).
5. Skład komisji oraz treść protokołu z jej posiedzenia określa rozporządzenie MEN z dnia 3 sierpnia 2017r.
6. Nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne, o którym mowa w pkt 5, może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę lub w innych uzasadnionych przypadkach. W takiej sytuacji Dyrektor Szkoły powołuje innego nauczyciela prowadzącego takie same zajęcia edukacyjne.
7. Ustalona przez komisję roczna (semestralna) ocena klasyfikacyjna oraz roczna ocena zachowania nie może być niższa od ustalonej wcześniej oceny.
8. Ocena ustalona przez komisję jest ostateczna, z wyjątkiem oceny niedostatecznej, która może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego, o którym mowa w rozdziale 8.
9. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do sprawdzianu w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie, wyznaczonym przez Dyrektora Szkoły.

Rozdział 8 **Egzaminy poprawkowe**

§48

1. Egzamin poprawkowy może zdawać uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał ocenę niedostateczną z jednych lub dwóch zajęć edukacyjnych
2. Egzamin poprawkowy składa się z części pisemnej oraz ustnej, z wyjątkiem egzaminu z informatyki, wychowania fizycznego, z których egzamin powinien mieć przede wszystkim formę zadań praktycznych.
3. Czas części pisemnej nie może przekroczyć 45 minut, a części ustnej 20 minut.
4. Egzamin poprawkowy z zajęć praktycznych, zajęć laboratoryjnych lub innych zajęć edukacyjnych, których program nauczania przewiduje prowadzenie ćwiczeń (doświadczeń), ma formę zadań praktycznych.
5. Termin egzaminu poprawkowego wyznacza Dyrektor Szkoły w ostatnim tygodniu ferii letnich.
6. Egzamin poprawkowy przeprowadza komisja powołana przez Dyrektora Szkoły, w skład której wchodzi:
 - 1) Dyrektor Szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze, jako przewodniczący komisji;
 - 2) nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne - jako egzaminujący;

- 3) nauczyciel prowadzący takie same lub pokrewne zajęcia edukacyjne - jako członek komisji.
7. Nauczyciel, o którym mowa w ust. 10, pkt 2 może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę lub w innych, szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku Dyrektor Szkoły powołuje jako osobę egzaminującą innego nauczyciela prowadzącego takie same zajęcia edukacyjne.
8. Z przeprowadzonego egzaminu poprawkowego sporządza się protokół zawierający:
 - 1) skład komisji,
 - 2) termin egzaminu,
 - 3) pytania egzaminacyjne,
 - 4) wynik egzaminu,
 - 5) oraz ocenę ustaloną przez komisję.
9. Do protokołu załącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia.
10. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia/słuchacza.
11. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił do egzaminu poprawkowego w wyznaczonym terminie, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie, wyznaczonym przez Dyrektora Szkoły, nie później niż do końca września, a w szkole, w której zajęcia kończą się w styczniu – nie później niż do końca marca.
12. Rada Pedagogiczna może jeden raz w ciągu etapu kształcenia podjąć decyzję o promowaniu do klasy programowo wyższej ucznia, który nie zdał egzaminu poprawkowego z jednych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, jednak pod warunkiem, że te obowiązkowe zajęcia edukacyjne są, zgodnie ze szkolnym planem nauczania, realizowane w klasie programowo wyższej.
13. Uczeń, który nie zdał egzaminu poprawkowego, nie otrzymuje promocji i powtarza klasę.

§ 49

Uczennica w ciąży ma prawo do urlopu oraz innej pomocy niezbędnej do kontynuowania lub ukończenia przez nią edukacji. Jeżeli ciąża, poród lub połów powoduje brak możliwości zaliczenia w terminie egzaminów ważnych dla ciągłości nauki, ma prawo do dodatkowego, dogodnego dla siebie terminu egzaminu klasyfikacyjnego lub poprawkowego w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy.

Rozdział 9

Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie słuchaczy w szkołach dla dorosłych

§ 50

Do słuchaczy szkół dla dorosłych stosuje się odpowiednio przepisy: §1 ust. 1 pkt 1., §2, §4 ust. 1,3,4, § 5,6,8,10,13-20,24,27-32,41-45, § 47,§ 48.

§51

1. W szkole dla dorosłych oceny klasyfikacyjne ustala się po każdym semestrze i stanowią one podstawę do promowania słuchacza na semestr programowo wyższy lub ukończenia przez niego szkoły.
2. Do egzaminu semestralnego z danego przedmiotu nauczania w szkole dla dorosłych dopuszcza się słuchacza, który uczęszczał na obowiązkowe zajęcia przewidziane w szkolnym planie nauczania, w wymiarze co najmniej 50% czasu przeznaczanego na te zajęcia.
3. W szkole dla dorosłych zachowania nie ocenia się.
4. Oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych zajęć edukacyjnych stanowią podstawę do promowania słuchacza na semestr programowo wyższy lub ukończenie przez niego szkoły.
5. W szkole dla dorosłych słuchacz promowany jest po każdym semestrze.
6. Słuchacz może zgłosić zastrzeżenia do semestralnej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, jeżeli ocena ta została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu jej ustalania.
7. Regulacja prawna dotycząca wniesienia zastrzeżeń do oceny przez słuchacza została zawarta i wyczerpująco opisana w § 47 niniejszego dokumentu

§ 52

1. Słuchacz szkoły dla dorosłych może zdawać egzamin poprawkowy w przypadku uzyskania niedostatecznej semestralnej oceny klasyfikacyjnej z jednych lub dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych.
2. Egzaminy poprawkowe są przeprowadzane po każdym semestrze.
3. Egzamin poprawkowy przeprowadza nauczyciel prowadzący dane zajęcia edukacyjne po zakończeniu semestru jesiennego w terminie do końca lutego i po zakończeniu semestru wiosennego w terminie do dnia 15 września.
4. Egzamin poprawkowy z języka polskiego, języka obcego i matematyki składa się z części pisemnej i części ustnej. Z pozostałych zajęć edukacyjnych egzamin poprawkowy zdaje się w formie ustnej.
5. Egzamin poprawkowy nie dotyczy zajęć edukacyjnych, z których słuchaczowi wyznaczono dodatkowy termin egzaminu semestralnego, oraz zajęć edukacyjnych, z których przystępuje on do egzaminu klasyfikacyjnego.
6. Słuchacz, który nie zdał egzaminu poprawkowego nie otrzymuje promocji na semestr programowo wyższy i powtarza semestr.